

Foredrag i Oslo Militære Samfund Mandag 10. januar 2005-01-11

Ved

Forsvarsminister Kristin Krohn Devold

Foto: stig Morten Karlsen, Oslo Militære Samfund

Vilje til å endre – evne til å forsvare 1905 – 2005

Deres Majestet, mine damer og herrer.

INNLEDNING

I år markerer Norge hundre år som fullstendig selvstendig stat. En markering av en av Europas få statssplittelser uten voldsbruk. En markering av at Norge er ung som stat, men gammel som nasjon. En markering av at vi har mange år bak oss, og flere år foran oss.

Forsvaret var ikke stort i 1905, men det var moderne og tilpasset behovene – og det bidro til å forhindre konflikt med Sverige.

Utfordringene i 1905 var likevel svært forskjellige fra de som overrasket oss i 1940. Og våre fiender fra andre verdenskrig var forskjellig fra de som truet oss under den kalde krigen. I dag er også den kalde krigen historie, men nye utfordringer truer.

Denne romjulens naturkatastrofe minner oss alle om behovet for raskt å kunne håndtere uforutsigbare kriser, også sivile kriser.

Med hundre år i ryggen som selvstendig stat har vi lært at for å ha evne til å forsvare, må vi ha vilje til å endre. Derfor moderniserer vi forrige århundrets forsvar for å møte dette århundrets utfordringer.

Vi moderniserer ikke først og fremst for internasjonale oppdrag, eller for å være et haleheng til våre store allierte.

Vi moderniserer for å styrke forsvaret av Norge og vår egen befolknings sikkerhet. Vi moderniserer for å sikre at samfunnets samlede ressurser kan settes inn til beste for alle. Vi moderniserer for å skape et Forsvar med kunnskap og kraft, styrke og relevans.

Forsvarets kvinner og menn – på bakken, på sjøen og i luften, i stabs- og støttefunksjoner, hjemme og ute, leverer imponerende resultater i en historisk modernisering. Deres vilje til å endre, gir oss evne til å forsvare.

Bare tenk, hvem trodde for få år siden:

- At norske styrker skulle trygge freden i Kosovo?
- At norske spesialstyrker skulle imponere i Afghanistan?
- At USA skulle låne NASAMS-luftvern av oss?
- At Norge skulle huse en NATO-kommando, med ansvar for trening, nytenkning og modernisering i NATO?
- At vernepliktige skulle rose utviklingen av førstegangstjenesten opp i skyene?
- At jentene skulle stå i kø for komme inn i Forsvaret?
- At Luftforsvaret skulle fly skytteltrafikk mellom øyene i det indiske hav for å hjelpe lidende etter flodbølgekatastrofen?
- At Forsvarets sanitet skulle tråle sykehusene i Thailand etter overlevende norsk turister for å få dem hjem?

Forsvarets personell leverer modernisering. De leverer resultater. De leverer det Regjeringen har anbefalt og Stortinget har vedtatt: Et forsvar tilpasset vår tid. Relevant for vår tid. Med vilje til å endre og evne til å forsvare.

Et foredrag om det norske forsvaret berører alle oss som er her i kveld. Det berører de som er i Forsvaret, og de som ikke er det. Det berører engasjerte borgere som mener mangt og mye om Forsvaret. Det berører dem som er kritiske til moderniseringen og vår internasjonale innsats. Det berører dem som tar en trygg hverdag for gitt, og de som vil trygge hverdagen.

Forsvaret består av mennesker – med behov og krav, forventinger og ambisjoner. Mennesker som samfunnet har stilt store krav til. Mennesker som driver et kompetansetungt forsvar, på sjøen, i luften og på land, natt og dag, i Norge og utaskjærs. Mennesker som vil verne om våre verdier og som tror på Forsvarets plass i samfunnet.

Foredraget i kveld vil handle om disse kvinner og menn, og et Forsvar i modernisering.

KRAVENE OG RESULTATENE

Moderniseringen av Forsvaret er i rute. Vi vil nå Stortingets ambisiøse konkrete krav til Forsvaret for perioden 2002 – 2005:

- Vi vil nå Stortingets krav om å selge 2 millioner kvadratmeter bygningsmasse,
- Vi vil nå Stortingets mål om å redusere Forsvaret med ca 5000 årsverk, og
- Vi vil nå Stortingets krav om å redusere driftsutgiftene per år med 2 milliarder kroner.

Og alle frigjorte midler flyttes dit de trengs mest; til operativ aktivitet og til investering. Alt dette for at Forsvaret skal bli relevant for vår tid.

Det har Forsvaret blitt. Og Forsvarssjefen rapporterte i desember i fjor følgende:

- Grensevakten er bedre i dag enn noen gang under den kalde krigen.
- Garden er bedre enn før.
- Kystvakten er bedre enn før, støttet av viktig overvåking og etterretning.
- Etterretningstjenesten har fått nye kapasiteter.
- Heimevernet er omorganisert og bedre utstyrt enn noen gang.
- Forsvarets logistikkorganisasjon produserer flere flytimer og mer operativitet, for samme innsats.
- De vernepliktige har aldri vært bedre, og
- Vi får mer ut av hver krone investert.

Dette er dagens virkelighet. Dette er dagens Forsvar, etter tre tøffe omstillingsår.

Vi har et Forsvar som er godt trent og moderne utstyrt. Et Forsvar med kraftig forbedret stridsevne og kampkraft. Et Forsvar som kan reagere raskt. Et Forsvar som har kapasiteter til å møte dagens sikkerhetspolitiske utfordringer, nært og fjernt. Et Forsvar som kan yte uvurderlig innsats i både krig og fred, ved både ved sivile og militære kriser. Et Forsvar for vår tid.

Men, visst er det utfordringer også i fremtiden. Vi må frigjøre midler til nye investeringer, blant annet i Hæren. Derfor må omstillingen fortsette.

MENNESKENE I FORSVARET

Vi har kommet langt, men vi skal lenger. Vi er gode, men vi skal bli bedre.

Modernisering av Forsvaret handler hverken om Stortinget eller media. Det handler om hvordan en organisasjon med 18 000 ansatte og 9 500 soldater hver dag drives fremover. Forsvarets modernisering handler om hvordan mål nås og oppgaver ivaretas.

I år vil vi bruke over 30 milliarder kroner på Forsvaret. Det er ikke lite, og Forsvaret har et stort ansvar for å levere varene. Et ansvar Forsvaret lever opp til.

Vi moderniserer først og fremst for å gi våre kvinner og menn i uniform den utdanning, det utstyret og de arbeidsforholdene de trenger. Vi moderniserer for at Forsvaret skal kunne gjøre den jobben det norske folk forventer at vi skal gjøre.

Forsvaret skal mestre oppgavene vi er satt til, oppgaver som er klart definert i de langtidsplaner som er vedtatt. Og Forsvaret skal være et sted der menneskene trives, utvikles og kan yte – og der pårørende har trygghet for at vi gir våre ansatte høy kompetanse, den beste treningen og det utstyret som trengs. Et slikt forsvar krever endring.

Da Forsvarssjef Sigurd Frisvold overtok i 1999, så han behovet for endring. Uten rask aksjon for endring ville Forsvaret på få år ha utviklet seg i dramatisk negativ retning, uten én krone til investering og fornyelse. Et forsvar med større volum, men uten råd til annet enn å sitte helt stille.

I 1999 brukte Forsvaret fire måneder på å deployere til Kosovo. I 1999 var telemarkbataljonen en upansret bataljon med begrenset ildkraft. I 1999 hadde våre F-16 fly begrenset evne til å bekjempe mål på bakken eller fly i mørke.

Med 1999-strukturen videreført ville det ikke vært én krone igjen til investering i 2007. I år bruker vi 9,2 milliarder.

På en meget modig og ansvarsfull måte lanserte derfor Forsvarssjefen to fireårsplaner for å modernisere Forsvaret. Først gjennom Forsvarsstudien 2000, påbegynt av Arne Solli i 1998, deretter gjennom den militærfaglige utredningen i 2003.

Begge disse langtidsplanene ble utarbeidet av Forsvaret selv, av offiserskorpset selv, gjennom omfattende utredninger, med deltagelse fra brede grupper og alle forsvarsgrener. Min jobb har vært, med bakgrunn i klare militære råd, å få enighet i regjering og Storting om at jobben måtte gjøres – og deretter få jobben gjort.

Forsvarssjef Sigurd Frisvold og stabsjef Svein Ivar Hansen har på en avgjørende måte drevet moderniseringen av Forsvaret fremover. Det er to personer jeg setter umåtelig pris på.

De har vist vilje til å endre og evne til å tenke nytt – med fokus på kompetanse, initiativ og samarbeidsevne. Offiserer med integritet og ryggrad. Det sies at kannibaler foretrekker mennesker uten ryggrad. Det gjør ikke jeg!

De har vist hva det innebærer å lære og lede – og levere et Forsvar for fremtiden. Et Forsvar der våre F-16 fly har spissteknologi for innsats døgnet rundt. Med evne til å bekjempe mål i luften – og på bakken sammen med andre forsvarsgrener. Et Forsvar der våre innsatsbataljoner har pansring, beskyttelse og ildkraft, som kan virke i lyse og i mørke, året rundt, hvor som helst. Et Forsvar der våre avdelinger nå bruker dager på å deployere, ikke uker og måneder.

Vi kan være der vi trengs, når vi trengs, i Norge eller utlandet, i militære eller sivile operasjoner. I krise eller nød – det er operativ leveranse.

Mens vi snakker om leveringsevne, la meg trekke frem et annet radarpar av samme solide kaliber. Ambassadør Kai Eide og Viseadmiral Eivind Hauger--Johannessen i NATO-hovedkvarteret, gir i dag Norge en innflytelse i NATO som er unik.

Deres kompetanse og erfaring, samt vilje og evne til samarbeid på tvers av sivil og militær struktur, har gitt fornyet gjennomslagskraft for norske synspunkter hos våre allierte. Takk for innsatsen!

Ledelse er alltid viktig – men grunnplanen er enda viktigere. Jeg blir daglig motivert og imponert over den innsatsen jeg ser ved alle Forsvarets avdelinger rundt om i landet. Innsatsen, pågangsmotet og resultatene står i sterk kontrast til det mediebildet vi av og til våkner opp til. Det har vi alle et ansvar for å endre.

Jeg har reist mer enn mange av mine forgjengere. Til operasjonsområder i Kandahar, Kosovo, og Kabul; til snøhuler, øvelser og aktiviteter i felten; og jeg har kledd meg praktisk – slik vertskapet fornuftig anbefaler.

Det kommer jeg til å fortsette med. Det er et nyttårsløfte!

Fordi den virkeligheten jeg møter på reiser til norske avdelinger hjemme og ute, er den virkeligheten som klart demonstrerer at vi er på rett vei, at stå-på viljen er stor, og at soldater og offiserer fortjener det aller beste omdømme.

Fordi kontakten med avdelinger er avgjørende for at Forsvarsdepartementet skal få verdifull tilbakemelding og klare råd om utformingen av en god forsvarspolitik, basert på dagens virkelighet i inn og utland.

Det er dagens virkelighet som gjør at rekrutteringen til Forsvaret er bedre enn på lenge. Konkurransen om plassene ved Forsvarets skoler er svært stor, og motiverte vernepliktige tar selv kontakt med Forsvaret for å sikre at de får gjøre førstegangstjenesten. Rekruttering til krevende tjeneste i både inn- og utland er god.

Verneplikten er en bærebjelke i Forsvaret. Verneplikten sikrer at vi rekrutterer de beste – og vi rekrutterer stadig flere kvinner. Verneplikten er ikke som før, den er blitt mye bedre.

Det gjelder også de vernepliktige selv, og deres meget positive innstilling til den pågående moderniseringen. Både Forsvarssjefen og jeg er imponert over dagens vernepliktige og deres tillitsmenn. Det er en entusiastisk gjeng, som er genuint opptatt av å gi konstruktive innspill om hvordan Forsvaret kan bli bedre.

De vernepliktige ønsker en førstegangstjeneste som er meningsfull og som gir utfordringer. De ønsker kompetanse og de ønsker relevans, også i forhold til ambisiøse målsettinger for en karriere i det sivile liv.

Det er derfor 6. divisjon i Troms blant annet tilbyr opplæring som ambulansesjåfør, og ti studiepoeng til medisin grunnfag, og et fem studiepoengs sikkerhetskurs.

Samarbeid med universiteter, høyskoler og sivile instanser kvalitetssikrer utdanningen, slik at den gir formell kompetanse også i det sivile. Det må alle forsvargrener nå gjøre mer av.

Dagens soldater viser stor kreativitet og fleksibilitet. De har fokus på det vesentlige. Landstillitsvalgt for de vernepliktige, Stian Jenssen, sa i desember i fjor til NTB: "Vernepliktstjenesten har aldri tidligere utviklet seg så raskt i positiv retning". Det var en julegave som varmet.

I tillegg viste en undersøkelse fra desember i fjor at hele 80% av de vernepliktige er godt fornøyd med førstegangstjenesten.

Det er denne generasjonen vi moderniserer samfunnet for. Det er denne generasjonen vi moderniserer Forsvaret for.

Jeg ble født den dagen Berlinmuren ble påbegynt mellom 12. og 13. august 1961. Jeg vokste opp under den kaldeste delen av den kalde krigen. Det preget min oppvekst.

Sønnen min ble født i 1989 da Berlinmuren ble revet, vi så TV-bildene fra Aker sykehus. Hans generasjon vokser opp med nye og andre utfordringer.

Det er denne generasjonen vi skaper en fremtidig trygghet for, slik Forsvaret på sekstitallet trygget min oppvekst og min hverdag.

I dag utfyller kvinner og menn hverandre i Forsvaret, så vel som i det sivile. Derfor er det viktig for Forsvaret at rekrutteringen av kvinner til Forsvaret er den beste noen gang. Dette viser at Forsvaret anses utfordrende og kompetent av ambisiøse jenter.

Det betyr at vi rekrutterer kompetente og modne ungdommer fra hele samfunnet. De vernepliktige ønsker jentene velkommen på en forbilledlig måte. Jeg forventer at alle andre følger deres eksempel.

HVA VIL FORSVARET GJØRE FREMOVER

1814, 1905, 1940, 1989, 2001 – er årstall som alle har betydd mye for Norge. Årstall som på en eller annen måte representerer endringer for nasjonen – kortsiktig eller langsiktig. Årstall som minner oss om at tilpassing til endrede betingelser er nødvendig. Årstall som også sier oss at evne til å forsvare, krever vilje til å endre.

Derfor må Forsvarets ressurser rettes mot alle de sannsynlige utfordringer vi faktisk står overfor, og de er flere enn før. Utfordringer som krever beslutsomhet og nasjonale militære kapasiteter. Utfordringer som krever evne til å agere og reagere – alene og sammen med allierte, i dag, i morgen, og i nær fremtid.

Her hjemme må vi ha evne til å hevde vår suverenitet og utøve vår myndighet. Vi må ha evne til å håndtere nasjonale kriser og episoder. Vi må evne å kunne motstå militært og politisk press.

Olje, gass og fisk utgjør svært viktige ressurser for Norge, og for de land som er avhengige av produktene. Det vet vi, og de ressursene skal vi forvalte og beskytte. Disse ressursene er et sentralt grunnlag for vår velferd. Disse ressursene er vår og den oppvoksende generasjons fremtid.

Folk som bor langs kysten og i nord skal være trygge på at Forsvaret er på vakt, overvåker havet og er til stede. Vi skal være til stede for å verne om de verdier som gir vår hverdag mening og som utgjør en økonomisk bærebjelke i et stabilt, norsk samfunn.

Derfor moderniseres Forsvaret for å kunne være til stede hvor som helst, i hele landet, på meget kort tid. Derfor har Forsvaret en mobilitet og deployeringsevne som aldri før. I dag bruker vi ikke måneder på å deployere. I dag bruker vi timer eller dager.

Norge er et lite land med store naboer. Både EU, USA og Russland har interesser i vårt område. Det må vi forholde oss til. Å ligge ved siden av "elefanter" gir særlige utfordringer og krever årvåkenhet for ikke å "komme i klemme".

Årvåkenhet handler om moderne etterretning i fremste internasjonale klasse. Derfor har Etterretningstjenesten fått nytt, moderne utstyr.

Årvåkenhet handler også om et luftforsvar med Orion-fly, DA-20-fly og F-16-fly. Derfor flyr Orion og DA-20 flere hundre timer mer i 2005 enn i 2001. Derfor flyr F-16 mer enn tusen

timer mer i 2005 enn i 2001. Det gir overvåkingskapasitet, det gir rask reaksjonsevne, det gir handlekraft.

Årvåkenhet handler om sensorer, nettverk og beslutningsevne. Bare det kan ivareta vår evne til å reagere raskt, og fortelle våre militære styrker hvor de skal være – og hvorfor. Fortelle Kystvakten hvor det pågår fiske – og hvem som er der. Det gir effekt av våre seilingsdøgn – ikke bare seilingsdøgn.

I tillegg til etterretning og overvåkning, krever suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse relevante militære kapasiteter under nasjonal kommando.

Derfor har Kystvakten nyere fartøy og spiller bedre sammen med overvåkings- og etterretningskapasiteter enn før. Derfor får vi nye fregatter og en ny Skjold-klasse. Derfor flyr Luftforsvarets fly og helikoptre mer enn på mange år, og derfor øver vi mer i dag enn for fire år siden.

Å øve koster penger. Fravær av strukturomlegging ville ikke gitt midler til å øve. Uten omlegging – ingen aktivitet. Forsvaret leverer i dag økt operativ evne, med egne ressurser som ivaretar norsk sikkerhet direkte.

Men, Norge er også et land med stor internasjonal kontaktflate og avhengighet. Det gjør at vi blir påvirket av internasjonal politikk og internasjonale sikkerhetsutfordringer. Utfordringer vi deler med våre naboer og allierte, og som må møtes i samarbeid med dem.

Norsk sikkerhet er ikke utelukkende nasjonal, og nasjonal sikkerhet er ikke utelukkende norsk. Derfor samarbeider vi med likesinnede. NATO er kjernen i vårt sikkerhetssamarbeid, samtidig som EU vokser frem som en viktig aktør.

Norge er europeisk og Europa omfatter Norge. Derfor vil vi delta i EUs stridsgrupper. Fordi det styrker europeisk sikkerhet. Fordi det styrker FN. Fordi det styrker samarbeidet med 19 NATO-allierte EU-medlemmer som vi allerede samarbeider tett med i NATO. Og fordi det styrker Norge. Det er ganske enkelt en god sikkerhetspolitikk.

Derfor deltar Norge i flernasjonale operasjoner ute og hjemme. Når øvelse "Battle Griffin" innledes i Midt-Norge om vel en måned er det en flernasjonal øvelse. Det er flernasjonal samtrening med allierte, i Norge, for Norge og for NATO.

"En for alle – alle for en", er få bokstaver men store ord. Ord som krever troverdig oppfølging av intensjoner og ambisjoner. For ord alene gir ingen sikkerhet! Tilrettelegging for allierte øvelser på norsk jord gir det.

Våre allierte kommer fordi vi er omstilt, fordi vi er relevante, fordi det gir mening å øve sammen med oss.

I vår modernisering av Forsvaret skal vi ta høyde for de utfordringer Norge må ta ansvar for alene. Vi skal ta høyde for de internasjonale forpliktelsene vi har, og vi må ta høyde for våre økonomiske rammer.

Den britiske militærhistorikeren Sir Michael Howard har sagt det omtrent slik: "Uansett hva slags doktrine forsvarer jobber etter og trener på, vil jeg dogmatisk hevde at den er feil. Og det gjør ingenting. Det som teller er Forsvarets evne til å gjøre det riktige raskt, når øyeblikket kommer".

Sir Michael snakker om fleksibilitet. Vi må møte uforutsigbarheten med en fleksibel struktur, og ikke minst mennesker som evner å finne løsninger, som tenker sammen, som utvikler lagånd. Det er et slikt Forsvar vi nå skaper.

Derfor har vi et bredt spekter av kapasiteter med høy kvalitet. Derfor investerer vi i nytt, moderne materiell, med midler frigjort gjennom omstilling. Derfor har Forsvarsdepartementet nylig utgitt "Styrke og relevans". En publikasjon som klargjør sammenhengen mellom de sikkerhetspolitiske rammer, forsvarspolitikken og Forsvarets struktur og kapasiteter. "Styrke og relevans" er et strategisk konsept for Forsvaret som gir et felles grunnlag for moderniseringen og veien videre fremover.

Og på veien fremover må vi derfor ha fokus på tre områder.

For det første må vi lage et Forsvar som vi kan utstyre og trene til et kvalitetsmessig høyt nok nivå. Et Forsvar som nyter anseelse i samfunnet, for sin evne til å løse oppdrag effektivt. Et Forsvar de ansatte identifiserer seg med, som de har tro på, og er stolte av. Et Forsvar som tar vare på sine ansatte og deres pårørende.

For det andre må vi fortsette å prioritere den spisse enden gjennom å slanke staber og støtteledd. Vi må flytte ressursene over i operativ virksomhet, der forsvarsevne skapes.

For det tredje må vi skape et forsvar som kan operere effektivt sammen med våre allierte - hjemme og ute.

Vi skal ikke stå og se på at de allierte forsvare Norge. Vi skal ikke stå og se på at våre venner forsvare Europa. Vi skal ikke stå og se på, at resten av verden trygger innbyggerne i Afghanistan.

Vi skal være i front i forsvar av Norge, vi skal støtte våre allierte når de trenger oss, og vi skal ta vår del av et internasjonalt ansvar, også når store sivile og humanitære kriser inntreffer.

Norge skal aldri bli seg selv nok. For hundre år siden var vi en ung stat med tro på at vi kunne ha en egen utenrikspolitikk, at vi kunne spille en rolle internasjonalt. Det har vi fortsatt tro på.

MODERNISERING KREVER PRIORITERING

Regjeringen fastslo i Sem-erklæringen at vi ville omstille og effektivisere Forsvaret. Vi ville sikre det norske folk et Forsvar som kunne møte vår tids utfordringer. Og vi ville sikre Forsvarets ansatte en organisasjon med utfordringer og muligheter. Derfor må Forsvaret både kunne lære, lede og levere.

Og ja, omstillingen går fort. Det går akkurat så fort, som det tempoet Stortinget vedtok våren 2001. Vi fikk fire år på oss, og i dag går startskuddet for det siste året i perioden.

Det er bred enighet om at vi må prioritere operativ evne. Men når vi kommer til handlingene, da stritter krefter imot.

Vi kan imidlertid ikke bevilge oss bekvemmelige utsettingsløsninger, for å slippe ubekvemme tiltak. Da utsettes investeringer, da hindres seilingsdøgn, da hindres flytimer og da hindres øvelser. Da hindres vår sikkerhet.

Rikspolitikere som stemte for kravene og tempoet våren 2001, og som nå sier det går for fort, uten noen gang å ha sikret én krone mer for å betale prisen for å omstille saktere, de har ingen troverdig alternativ løsning.

Det er derimot hver ordførers plikt, å kjempe for sine arbeidsplasser og sine lokale interesser.

Så får det være min, Regjeringen og Stortingets plikt, å sikre statens og nasjonens samlede interesser. Det medfører tverrprioriteringer mellom forsvarsgrenene, og det innebærer at noen lokale og regionale interesser må vike, til fordel for nasjonens samlede forsvarsevne.

I omstillingens hete, vil noen innimellom kunne miste målet av syne. Det må vi akseptere. Kritikkk og frustrasjon er naturlig. Mitt ansvar som forsvarsminister er likevel å ikke utsette ubehagelige avgjørelser, men holde fokus på målet – og vise gjennomføringsevne for de vedtak som er fattet.

MODERNISERING ER TRANSFORMASJON

Admiral Edmund Giambastini, sjef for en av NATOs strategiske kommandoer, ACT, sa på video til oss under OMS-foredraget i fjor:

"Military transformation is not an option, it is an imperative. The vast changes on worlds security environment require new approaches, new capabilities, and new concepts of operation".

Dette har Norge tatt alvorlig og gjort noe med. Norge er i teten av NATOs transformasjon. Ikke bare fordi vi huser NATOs Joint Warfare Centre i Stavanger, men fordi vi tar de vanskelige valgene.

Da jeg 19. oktober 2001 overtok kontoret etter Bjørn Tore Godal, var Forsvaret fremdeles stort og tungt – og operativt bare fem måneder i året.

Godal hadde sett hvor det bar. Han hadde lagt frem en langtidsplan med tiltak. Men tiltakene var ennå ikke iverksatt, det var ikke enighet om finansieringen av vedtatt struktur, og Forsvaret var innrettet som et mobiliseringsforsvar – for å utkjempe forrige krig én gang til.

I dag leverer Forsvaret operativ evne som vi ikke har sett på lenge. Vi har nesten 400 mann i Afghanistan, vi har to transportfly i Sørøst-Asia etter flodbølgekatastrofen, vi har om lag ett tusen mann på fem dagers beredskap for "Nato Response Force", vi har et helikopterdetasjement i Kosovo, vi har F-16 og en luftkontrollenhet i Baltikum, og vi vil i år antageligvis ha både en ubåt, MTB-er og et Orionfly i Middelhavet.

Alle disse engasjementene er eksempler på vår evne til å transformere. Det viser at vi har skapt evne til å reagere med moderne enheter fra alle forsvarsgrener. Det bidrar til å ivareta norske sikkerhetsinteresser, og én ting skal vi huske: "NATO Response Force" er til for Norge, så vel som for våre allierte, den dagen det trengs.

For å kunne bistå Norge på kort varsel er både Norge og NATO avhengig av reaksjonsstyrker. Det er derfor viktig når forsvarssjefen rapporterer at Forsvarets deployeringsevne er bedre enn noen gang. Vårt militære engasjement på Balkan, i

Afghanistan og i Irak har lært oss å deployere raskt og riktig. Det kommer hele Norge til gode – og de flomrammede i Sørøst-Asia!

Om utfordringen oppstår på Lindesnes eller Nordkapp, Alta eller Asia, lange avstander er det, men Forsvaret vil kunne være der raskt. Aldri mer skal vi bli møtt av "what took you so long, have you been walking"? slik vi opplevde på Balkan i 1999.

I dag er Forsvaret mindre i antall, nyere i teknisk utrustning og materiell, og mer operativt enn på veldig lenge. Ikke har vi kystfort, ikke har vi fortifiserte skyttergraver og den siste mauseren er solgt.

I stedet har vi fått et Forsvar med mobilitet og evne til å svare på angrep og anslag hver dag, året rundt, der det trengs – alene og sammen med våre allierte, i et transformert NATO.

Vi ønsker oss enda mer – både investeringer og driftsmidler. Men svarene ligger ikke i å slutte å omstille, svarene ligger i å holde stø kurs.

FREMTIDENS FORSVAR, DAGENS MENNESKER

Alle resultatforbedringer vi har oppnådd de siste årene stiller økt krav til kompetanse. De stiller krav om mer kunnskap og erfaring. Det stiller krav til Forsvarets ansatte.

Hva forventer vi så av våre kvinner og menn i uniform?

Vi forventer at de stiller opp når vi trenger dem. At de flytter eller pendler dit behovet er. At de øver ofte og behersker ny teknologi. At de takler stress og tar de rette beslutninger. At de påtar seg oppdrag med fare for eget liv, så vel nasjonalt som internasjonalt, kort og godt at de gjør en innsats for Norge.

Hva bør de forvente av oss?

De bør forvente at vi gir dem relevant utdanning. At vi gir dem gode muligheter til å lære, for å kunne lede. At Forsvarets beordringssystem er rettferdig og fordeler så vel viktige erfaringer som byrder på flest mulig. Og de bør forvente at vi tar vare på dem og deres nærmeste.

Et ordtak sier: "Den som tror at han er ferdig utdannet, er ikke utdannet, men ferdig".

Dette gjelder i særdeleshet for Forsvaret, og det har Forsvarssjefen, Regjeringen og Stortinget tatt konsekvensen av. Vi har derfor endret Forsvarets utdanningssystem.

Befalsskoleutdanningen blir lagt om. Nå vil utdanningen i større grad foregå ute ved de operative avdelingene og i fagmiljøene. Kombinert utdanning og erfaringsoverføring vil gi yngre befal et bedre grunnlag for selv å kunne lede – og større sikkerhet for de ledede.

Det innføres avdelingsbefal. Det vil heve alder og erfaring på det befalet som jobber direkte med soldatene. De vil jobbe med det samme utstyret i år etter år, og bygge en tyngde og trygghet som gir utholdenhet i strid. Det vil redusere risikoen for skader, uhell og hendelser, som setter våre soldater i fare.

Å utdanne offiserer er å utdanne mennesker til å lede og ta ansvar. Mennesker som skal forstå ikke bare taktikk og komplekse våpensystemer. De skal også forstå de samfunnsmessige sammenhenger de skal operere innenfor.

Derfor forbedres offisersutdanningen. Derfor vil Forsvaret fokusere mer på den militære kjernekompetansen. Derfor vil den militære utdanningen underlegges de samme formelle kvalitetskrav som sivil utdanning. Derfor skal Forsvaret sikres sivile studiepoeng og universitetsgrader.

Stortinget har vedtatt beordringsplikt til internasjonale operasjoner. Dette er en naturlig konsekvens av at Forsvaret har så vel nasjonale som internasjonale oppgaver, og at disse henger uadskillelig sammen.

Vi må kunne bruke våre samtrente avdelinger både hjemme og ute – med samme personelloppsett, med samme materielloppsett. Ordningen gjelder for alle. Det gir rettferdighet og forutsigbarhet.

Beordringsplikten til internasjonale operasjoner skal praktiseres forsvarlig. Det skal være en rimelig balanse mellom tid ute og tid hjemme. Både viktig erfaring og familiær belastning skal spres på de fleste.

Det gamle systemet skapte uforutsigbarhet. Det var usikkert om Norge kunne stille avdelinger av topp kvalitet til de internasjonale oppdrag norske myndigheter hadde godkjent.

Det skjedde høsten 1999. Vi kunne ikke stille mineryddingsfartøy til internasjonalt oppdrag grunnet mangel på frivillige. Det var pinlig, og Stortinget påla den gang Forsvarssjefen å legge frem forslag om beordringsplikt. Han utførte sitt oppdrag.

Men forutsigbarhet for oppdrag på vegne av nasjonen handler også om å være trygg på at arbeidsgiver tar vare på en. Jeg får ofte brev fra pårørende til ansatte i Forsvaret. De har både relevante spørsmål og uro for sine kjære. Jeg har selv barn, og kan levende forestille meg deres situasjon.

Å dra på internasjonale oppdrag er krevende og innebærer risiko. Derfor skal soldater som stiller opp for Norge kunne forvente at vi stiller opp for dem – også i media.

Derfor skal Forsvaret skape størst mulig trygghet for de ansatte og for deres familier. Derfor iverksetter Forsvaret en rekke tiltak for å sikre oppfølgingen av dem som har vært ute i internasjonal tjeneste.

Derfor har Forsvaret etablert en Nasjonal Militærmedisinsk Poliklinikk som skal gi tilbud om langtidsoppfølging innenfor helse-, forsikrings- og trygdespørsmål.

Forsvaret skal støtte dem som har ytt viktig innsats. De skal ha trygghet for at vi er der både før, under og etter oppdraget. Det gir menneskelig trygghet. Det er god personellpolitikk. Det rekrutterer og holder på de beste. Det gir god forsvarsevne.

AVSLUTNING

Deres Majestet, mine damer og herrer!

"Norske menn i hus og hytte" er stolte ord. De uttrykker at det var en gammel nasjon som ble selvstendig stat i 1905. En nasjon som ville noe. En nasjon som også i dag vil noe i pakt med tiden.

Derfor er det også norske kvinner og menn i hus og hytter som bygger Forsvaret. Et Forsvar som er ungt, men som har lange røtter. Og vi ser fortsatt fremover, slik vi gjorde i 1905.

Forsvaret har i flere år gransket sitt bo, beholdt det beste og bygd for fremtiden. I dag ser vi rammene av et Forsvar for vårt nasjonale behov, våre internasjonale omgivelser og økonomiske rammer. Det har vært en tøff tid, og det vil helt sikkert bli tøft også i tiden fremover. Men, skal striden vinnes, må man delta i den.

Enhver moderne og høykompetent bedrift, på parti med fremtiden, må sette det enkelte menneske i sentrum.

Det er i samspill mellom kreative mennesker med vilje at verdier skapes. Det er enkeltmenneskers kunnskap og kraft som skaper det fellesskap og den respekt for menneskeverdet vi ønsker Forsvaret skal verne om!

Slik skal det også være i Forsvaret. Vi skal ha ansatte med initiativ, kunnskap og kraft. Mennesker som har vilje til modernisering og evne til innsats. Mennesker med innsikt, forståelse og empati.

Slik er det i Forsvaret. Vi har mennesker som vil noe og som skaper noe for fremtiden. Vi har mennesker som lærer, leder og leverer – i en organisasjon med vilje til å endre og evne til å forsvare.

Søren Kirkegaard har sagt at "livet skal forståes baklengs, men leves forlengs". Nettopp i et jubileumsår vil vi lære av fortiden så vi kan møte fremtiden.

Hundre år er gått, og flere vil komme. Modernisering av Forsvaret vil fortsette. Med vilje til å endre – og evne til å forsvare!

Jeg ønsker Deres Majestet og alle andre et riktig godt, nytt år!